

ДѢЛО

на Четверга и Суботы
д. поп. Литер додатокъ
выходить по 2 печат. ар.
и послѣднего дня каждого мѣсяца.
Администрація подъ Ч. 44 улицы Галицка.
Рукописи вставляются лишь на попередню застереженію
Объявленія принимаются по цѣнѣ 6 кр. бѣт одного
строчки печатной, въ рубр. „Надбелане“ по 20 кр. а. в.
Рекламція неопечатаній вѣдѣній бѣт порта.
Предплату и вносраты принимаютъ: J Львові Адми-
нистрація „Дѣла“. J Вѣднѣ Haasenstein & Vogler, Wall-
schasse 10; M. Dukes, Riemergasse 13; G. L. Daube &
Singerstrasse 11 a; Rudolf Mosse; F. A. Richter
Nibelungengasse 4. Въ Франкоуртѣ M. Haasenstein & Vo-
gler, E. L. Daube & Co. Въ Парижі Agence Havas. Въ Бер-
лині Редакція „Кіевской Старини“ въ Кіевѣ, почтой
грады и Газетно Бюро В. Ф. Зама въ Одесѣ Дери-
басовская ул., д. Радля 9.

Предплату на „Дѣла“ для Австріи: для Россіи:
въ цѣльнй рѣкъ . . . 12 ар. на цѣльнй рѣкъ . . . 12 рубл
на пѣвъ року . . . 6 ар. на пѣвъ року . . . 6 рубл
на чверть року . . . 3 ар. на чверть року . . . 3 рубл
съ дод. „Библиотека“: съ дод. „Библиотека“:
на цѣльнй рѣкъ . . . 16 ар. на цѣльнй рѣкъ . . . 16 рубл
на пѣвъ року . . . 8 ар. на пѣвъ року . . . 8 рубл
на чверть року . . . 4 ар. на чверть року . . . 4 рубл
на самъ додатокъ: на самъ додатокъ:
на цѣльнй рѣкъ . . . 5 ар. на цѣльнй рѣкъ . . . 5 рубл
на пѣвъ року . . . 2-50 ар. на пѣвъ року . . . 2-50 р.
Для Заграниччя, окрѣмъ Россіи:
на цѣльнй рѣкъ . . . 15 ар.
на пѣвъ року . . . 7-50 ар.
на чверть року . . . 3-75 ар.
съ дод. „Библиотека“: на самъ додатокъ:
на цѣльнй рѣкъ . . . 19 ар. на цѣльнй рѣкъ . . . 6 ар.
Поодинокое чило коштує 12 кр. а. в.

Съ днѣмъ 1 (13) жовтня зачинаєся
IV четверть сего рѣчного выдавництва
„Дѣла“ и „Библиотеки“ найзн. Повѣстей.
Условія предплати поданіи выше.

Просимо поспѣшити съ присылкою
предплати, щобы не послѣдувала перерва
въ експедиціи.

II. Т. Предплатники, що ще залага-
ють съ предплатою, зволють свои зале-
гости вырѣшати въ якъ найкоротнѣмъ
часѣ, бо вже черезъ саму проволоку въ
сплатѣ повисить выдавництво велику
страту!

Полонизація Русинѣвъ а прави- тельство.

„Якъ вы можете говорити о полонизаціи
Русинѣвъ, — кажутъ намъ панове Поляки, —
коли фактично полонизація Русинѣвъ въ Га-
личинѣ нинѣ й слѣду нема... Впрочемъ сама
Австрія, подѣ котрою и вы, и мы, не допу-
стила бы до того, тымъ больше, що васъ на-
зываютъ, ну, и вы самі себе называете —
Тирольцами всходу... Такъ звичайно кажутъ
панѣ Поляки, коли мы жадуемъ на полони-
зацію Галицкой Руси. Та толькы, чи правду
они говорятъ? Побачмо.

Правда, що они и мы подѣ Австрією,
одѣ тою самою Австрією конституційною,
але не въ одинаковѣмъ мы станѣ. Що-до об-
вязковъ супротивъ державы, — то правда,
мы Русины не можемо жалуватися, щобы мы
були въ чѣмъ-небудь пониженъ: Русины такъ
само якъ Поляки даютъ рекрута, — ще боль-
ше навѣтъ якъ Поляки, бо статистика показує,
що Русинѣвъ больше у войску якъ Поляковѣвъ,
— и такъ само платятъ податки на потреби
державы. Отже подѣ тымъ зглядомъ нѣякій
Русинъ не посмѣе жалуватися на пониженіе
своихъ народности, бо тутъ очевидна ровнѣсть.
Але що-до правъ — тутъ вже зовсѣмъ инче
дѣло. Намѣ Русинамъ далеко-далеко до тыхъ
правъ, якъ дано Полякамъ въ Галичинѣ и
якъ они фактично нинѣ посѣдають. А що, де
въ краю жиють два народы и одинъ має боль-
шѣ права якъ другій, той дужшій правами
народъ буде старатися жити съ соками слаб-
шого и его тымъ ослабити, — се, и теоре-
тично вѣдючи, рѣчь певна, и на практицѣ по-

казуєся всюды. И у насъ оно не иначе.
Поляки въ Галичинѣ мають незрѣвано больше
правъ до своего народного розвою, якъ Руси-
ны, и ось въ томъ причина — полониза-
ція Русинѣвъ.

Мѣжь Русинами, въ повседневнѣмъ зако-
лотѣ борбы ихъ о свое „бути або не бути“,
часами затемняєся добре вырозумнѣе фактич-
ного стану дѣла, и дуже часто выстрѣлюєся
майже всю амуницію въ невластиву цѣль. Не
треба довго й доказувати, що се дуже шко-
дить руской справѣ. Выскажемся выразнѣше.
Мы Русины, неразъ середъ боевого заколоту
згубивши, якъ сказано, ключъ разумнѣя, ви-
димо причину нашего лиха, нещастя, кривды
не тамъ, де она головно спочиває, де она
зродилася, зъ-ѣтки выйшла, — не сигаємо
далее своимъ умомъ та зоромъ, — а ви-
димы лише то, що намъ передъ очима, лише
того, хто стоить супротивъ насъ уоруженъ,
— а забуваємо спытати: хто давъ оружіє
нашому противнику? Рѣчь очевидна, що де
хтось супротивъ мене стає до борбы, я на-
прагаю всѣ свои силы, щобы ему не датися
и усмирити его, — але все-таки я мушу мати
розмову и рахунокъ такожъ съ тымъ, що уо-
руживъ моего противника, могучи знати, що
онъ оружія не ужіє противъ нѣкого инчого,
якъ лише противъ мене.

Мы Русины въ повседневнѣй борбѣ съ
Поляками покликуюемъ разъ-на-разъ на кон-
ституцію австрійску, на основны законы, осо-
бливо на арт. XIX закона основного зъ 21
грудня 1867 року. Дуже то красно, — на
тую-жь конституцію и на той артикулъ XIX
покликуются и Поляки, и Нѣмцы, и Чехи, и
Словенцы, словомъ, всѣ народы австрійскій.
Але-жь зъ другой стороны вдумаймося глубше
въ рѣчь и спытаймо: на якѣй то законнѣй
основѣ Поляки въ Галичинѣ дѣстали верхо-
водство надъ Русинами? Головно на подѣставѣ
якъ-разъ той конституціи.

Звѣстно, що нынѣшня конституція ав-
стрійска спочиває: на дипломѣ жовтневѣмъ зъ
1860 р. змодификованѣмъ въ лютомѣ 1861 р.,
на котрой то подѣставѣ мы ѣтъ централистѣвъ
дѣстали нынѣшній Статутъ краевый и соймо-
ву ординацію выборчу; далше на законахъ
основныхъ зъ 21 грудня 1867 р. о Радѣ дер-

жавнѣй, о правахъ горожанъ державы, и дру-
гихъ, и наконецъ на законѣ зъ д. 2 вѣтвѣя
1873 р., котрымъ заведено непосредный вы-
боры до Рады державной. Пытаємо: якъ тутъ
всюды поставлено въ Галичинѣ Поляковѣвъ, а
якъ Русинѣвъ, и яку дано можнѣсть користи-
ти зъ конституціи Полякамъ а Русинамъ?
Закимъ розберемо все то основнѣе, теперъ
скажемъ коротко.

Статутомъ краевымъ и соймовою ордина-
цією выборчою засуждено Русинѣвъ на вѣчну
менчѣсть въ Соймѣ и Выдѣль краевѣмъ. Ор-
динацією выборчою до Рады державной засу-
джено Русинѣвъ такъ само на менчѣсть въ
галицкой делегаціи до палаты послѣвъ, а въ
спѣльныхъ делегаціяхъ не має можности за-
сѣсти анѣ одинъ Русинъ. Артикулъ XIX за-
кона основного зъ 21 грудня 1867 р. єсть
для насъ Русинѣвъ безъ значеня, и — рѣчь
дивна, але правдива! — замѣсть помагати намъ,
часто намъ ще шкодить. Щѣ Русинамъ зъ ар-
тикулу XIX., коли Соймови дано право рѣшати
о школахъ, коли централисты подали до санк-
ціи и цѣсарь санкціонувавъ краеву уставу о
языцѣ выкладѣмъ зъ 22 червня 1867 р. и
Статутъ краевой Рады шкѣльной зъ того-жь
року? А чи не на шкоду ще выводитъ намъ
артикулу XIX., коли зъ причины, що въ
нѣмъ сказано: „нѣхто не може бути силува-
ный учитися другого краевой языка“ — ѣтъ
и послѣдня ухвала Сойму (въ наслѣдокъ вне-
сєня п. Ромашука) о рускомъ языкѣ выкладѣ-
мъ въ школахъ народныхъ и о обовязковѣй
науцѣ руского языка въ гимназіяхъ не може
дѣстати санкціи цѣсарской, и зъ того выхо-
дитъ, що послѣ одного и того самого арти-
кулу XIX. Русинъ може бути силуваный у-
читися по польски, а по руски нѣ?!

Дня 4 червня 1869 року цѣсарскимъ роз-
порядженьемъ заведено въ цѣльнй Галичинѣ
урядовый языкъ польскій. Застережено вправ-
дѣ при томъ, що всѣ урядники мають до Ру-
синѣвъ писати по руски, а не розпоряджено
нѣкого, щобы урядникови Полякови дати мож-
нѣсть научитися по руски читати и писати, —
а противно, коли пос. Кшечуновичъ въ 1872
роцѣ поставивъ вносєть въ Соймѣ, щобы у
всѣхъ середныхъ школахъ языкъ руской, якъ
для Русинѣвъ такъ и Поляковѣвъ быть обовяз-

ковымъ, правительственный комисаръ заявилъ въ
Соймѣ, що шкода навѣтъ о томъ дебатувати,
бо зъ уваги на арт. XIX. — прошу уважати! —
на арт. XIX. така ухвала не одержитъ цѣсарской
санкціи! То само, якъ повисше згадано,
дѣвєся съ сего рѣчного ухвалою Сойму въ томъ
самѣмъ предметѣ. Вже въ Соймѣ подчасъ де-
баты правительственный комисаръ д-ръ Ритнеръ
пѣднѣвъ трудности санкціи ухвалы — а, якъ
бачимо, шкѣльный рѣкъ розпочався, а соймова
ухвала — яка єсть, така єсть, се друге дѣ-
ло, — лежить собѣ, вылежєся въ тецѣ у Вѣднѣ...
доси анѣ чутки нема, чи буде коли предста-
влена до санкціи цѣсарской.

Вже зъ отсега лише дуже побѣжного
представленя рѣчи зможе кождей змѣркувати,
на комъ спочиває головна вина тыхъ дуже
ненормальныхъ ѣтноснѣй межинародныхъ въ
Галичинѣ. Статутъ краевый и соймову орди-
націю выборчу змайстровано у Вѣднѣ. За-
коны основны (о Радѣ державной и о за-
галныхъ правахъ горожанъ зъ 1867 року
та змѣну закона о Радѣ державной въ 1873
р.) змайстровано у Вѣднѣ. Законы краевы о
языцѣ выкладѣмъ и Статутъ краевой Рады
шкѣльной дѣстали свою правосильнѣсть у
Вѣднѣ. Урядовый языкъ польскій дѣстали По-
ляки зъ Вѣднѣ. Не говоримо вже о устано-
вленнѣ министра т. зв. „godaka“ для Галичи-
ны; о томъ, що въ цѣльнй палатѣ панѣвъ Ра-
ды державной не засѣдає анѣ одинъ Русинъ,
покликаемый Короною; не рахуємо вже, кѣл-
ко Русинѣвъ-урядниковѣвъ єсть по трибуналахъ
та министерствахъ у Вѣднѣ, — и т. д., и т. д.

А прецьвъ насъ Русинѣвъ въ Австріи
3,000,000 — больше, якъ Поляковѣвъ.

Якъ-бы розвинуты промыслы у на- шого народу, щобы зъ него бувъ якъ наибѣльшій хосєнь?

(Реверать п. Ил. Гарасимовича на Вѣчу въ Коломынѣ.)
(Далше.)

Црша причина, що не дозволяє розви-
нутися нашимъ промысламъ, єсть та, що про-
мысловѣ нашѣ и ремѣсники не могутъ раз-
вучатися съ господарствомъ, а господарство
не дозволяє и не лишає имъ богато часу ѣт-
датися промысламъ. Боднаръ, ткачъ и инчі

Згадки зъ студентского жита въ Пряшовѣ на Уграхъ.

Списанъ пѣсля нотатокъ В. зъ С.
(Конєр.)

Въ 1856 р. бувъ єпископомъ въ Пряшовѣ
Іосѣвъ Гаганецъ, вдовецъ, 78-лѣтній старецъ,
вѣчного року, за-дѣл своєю популярности лю-
дскими мѣщанами, съ котрыми любивъ де будь на
дворѣ довго розмовляти. До собору катедраль-
ного належали оо. Герберій, Духновичъ, д-ръ
Гуцко, Солтисъ старшій, про пыху нелюбленый,
и братъ его Солтисъ молодшій, якъ чередже ока-
завъ, секретарь и капеланъ єпископа. Сотрудни-
комъ єпископа при катедральной церкви бувъ
Богданый Баронъ о. Краєтъ. Мнѣо студентской
цѣльности, не удалось менѣ выѣздати біографію
того сотрудника, а она занимала мене зъ того
цѣльного боку: по якой причинѣ чоловікъ съ
кѣднѣмъ вѣднѣмъ и съ титуломъ барона ставъ
се русскимъ священникомъ? Идучи зъ нашої „ко-
лоні“ тротуаромъ по-ѣдѣ дѣверъ катедральной
церкви до школы, бачили мы, якъ баронъ о.
Краєтъ що дѣла утрѣню и вечерню ѣтправляєтъ въ
парадной церкви.

Кромѣ великаго престола були въ
катедральной церкви ще два служебныя престола,
умѣщенъ въ двоухъ бѣчныхъ капищахъ, заосмо-
тренныхъ высокими ѣкнами, и ѣтъ капищъ замы-
калися высокими зелѣзными, по кѣнцахъ позоло-
ченными кратами. При входѣ въ церковь зъ пра-
вой стороны була ще третя мала, вузка и темна
капличка съ служебнымъ престоломъ передъ чу-
дотворною иконою, въ котрой найчастѣйше кате-
дральной парохъ крил. д-ръ Гуцко служивъ ли-
тургію, бо мабутъ тая капличка, котра була не-
малювана и брудна, несла ему наибѣльшу интра-
ту. По причинѣ, що тая капличка мѣстилася глу-
боко въ куточку, не поувала она красоты и гар-
моніи катедральной церкви. Подѣ церковию єсть
подземна крипта, де спочиває першій єпископъ
пряшовскій, Григорій Тарковачъ, 97-лѣтній стар-
ецъ, помершій 1841 року. Тутъ похоронено и
незабутаго патриота и писателя угорокой Руси
бл. п. Олександр Духновича побѣчь многихъ кате-
дральныхъ крѣлошанъ. Въ катедральной церкви
ѣтправляли що недѣль по порядку крѣлошанѣ
службу Божу безъ дяконовѣвъ, и толькы въ часѣ
большихъ святъ ѣтправлялася литургія съ дяко-
нами, при вѣсѣтѣ старшихъ студентѣвъ съ свѣ-
щами; студентѣвъ убрано въ бѣлы стѣхарѣ, по
кѣотка довгѣ, и переполувано на охрѣтѣ ораря-
ми. При великихъ торжествахъ, коли въ кате-
дральной церкви дѣботувавъ єпископъ, запрашу-
вано за-дѣла недостає клира въ Пряшовѣ, оубѣд-
ныхъ душаствирѣвъ до аснѣты. Слѣвъ въ кате-
дрѣ бувъ лихій и негармонійный. Слѣвали дяки
съ дѣвчатами, котрыми мы студенты часами въ
свѣтѣ на самонку помагали. Проповѣди въ не-

дѣль и въ свѣта голошено на рускомъ языкѣ.
За-дѣла проповѣдей покликавъ бувъ єпископъ
зъ монастыря Василіянина о. С. до Пряшова и
поручавъ ему, якъ то я вже згадувавъ, науку
руского языка въ гимназіи. О. С. походивъ зъ
Галичины. Добрый бувъ проповѣдникъ, але мавъ
тую злочастну вѣду, що не бувъ въ силѣ здер-
жати отъ наивку. Єпископъ знаючи о томъ его
вадѣ, приказавъ портіеру остро глядѣти, щобы
нѣхто не приносивъ въ палату наивковѣвъ. То
була причина, чому портіеръ заглядывъ студен-
тамъ ѣдѣтъ плащѣ. Єпископъ отаравою вилынути
на о. С., але нѣчо не помагало. Разъ при менѣ
єпископъ полявѣо несподѣвано въ его комнату,
вручивъ ему 50 ар. на нову реверанду, поручивъ
приготовити съ проповѣдою на день праздни-
кового храма Рождества св. Іоана Крестителя
и обговоривъ навѣль ѣтъ нимъ тематъ проповѣди.
Тымчасомъ въ само навечерѣ храма одинъ сту-
дентъ, на просьбу Василіянина, переѣлъ ему въ
пласкатѣй фляжнѣй подѣ угорокымъ капелюхомъ
на годовѣ палєнку, не предвидяючи лиха для
нещастного. Краєный и топлый бувъ праздничный
день. Множество сельского народу тѣнулоо до
катедральной церкви. На хорахъ було насѣ огу-
дентѣвъ повно. Литургію почавъ самъ єп. Гага-
нецъ въ собѣрѣ крѣлошанъ и сиротного оубѣд-
ного клира. Въ часѣ євангелія вышѣвъ нашъ Ва-
силіянинъ нѣвъ закрытіи баѣдый и непевнымъ
крокомъ зближаво съ єпитрахлемъ до трону
єпископа. Ставши на амвонѣ, лѣдва перехрѣ-
стиво и кѣлька слѣвъ оказавъ, зарвавъ зрадиою.
Нарѣдъ почавъ шептати, мы на хорахъ остовнѣ-
ли... страхъ и жалъ насѣ обгорнувъ. Въ той кри-

тичной хвилѣ крил. Солтисъ старшій, порозумѣв-
шюю съ єпископомъ, казавъ дяконовѣмъ почати
велику єктєнію. Дякопъ кѣнчатъ єктєнію, хоръ
ѣтповѣдає несмѣло, а бѣдный проповѣдникъ нѣвъ
опущєною головою стоить все на амвонѣ... ажъ
крил. Солтисъ опровадывъ его и зачинаєвъ проповѣ-
днѣцію. По взаимной молитѣ, самъ єпископъ
зъ трону выголосивъ до збраного народу догу
проповѣди, котрой за-дѣла тихого голоса и не мѣгъ
чути на хорахъ. Вечеромъ того-жь самого дня
вывєзєно бѣдного Василіянина за явну и незвы-
чайну оублазъ подѣ ескортою въ монастырь „на
Букову гѣрку“, де и чутка о нѣмъ загнула.
Другого дня почалося въ палатѣ строго єздѣство
за виновникомъ: хто и якимъ спосѣбомъ доста-
вивъ наивковѣвъ. Виновника не выкрыто. Студенты
знали, але мѣжь ними була така солидарность,
що о тайнѣ нѣхто не дѣзнавалъ. Наибѣльше кло-
поту маєтъ очевидно портіеръ.

По кѣлькихъ дняхъ, коли вже стало тако,
почали мы студенты жартѣмъ говорити портіє-
ровѣ, котрому поручєно острѣе шпильувати
брамы, що наивковѣвъ доставлено въ чѣботѣ въ
пласкатѣй фляжнѣй межѣ ногою а подѣшвою.
Портіеръ не хотѣвъ азъ-разу вѣрати, а выѣщи по-
вѣривъ и почавъ входивъ въ палату студен-
тамъ ревизувати чѣботы. Щобы-жь портієра зновъ
вывєсти зъ неприємного для насъ блауду, взяли
мы студенты пласкату фляжану, наповнили єи
водою и запечатали якомъ, а взувши хлѣнци
ѣтъ п. Боднаря, шеца и пономаря катедрального,
въ бѣльшѣ чѣботѣ, вложили ему фляжину подѣ
ногу въ чѣботѣ и выєлали съ знѣстомъ до пала-
ты, поучавши его, щобы на случай ревизіи при-

промышленці займаються своїмъ боднарствомъ, ткацтвомъ чи чимъ инчимъ лише замовною порою, а на весні, въ лѣтї и осени гаждуть, бо боятся, що въ свого ремесла не выжиють. А пушта то бояны, бо подивитесь, що шведъ, коваль и богато другихъ ремѣсниківъ вилучують лише свого дѣла и ставлять що-разъ лѣпшими и зручѣйшими, тай жиють цѣлыми роками безъ господарства и дуже добре ся мають, якъ лише не пускають гроша на пустї забавы, гулятки и инчї дурницї. Звычайно отже выходитъ такъ, що нашї и. пр. боднарї не суть анї добрыми боднарями, анї добрыми гажданами, и що такї иїколы такъ добре ся не мають, якъ самї господарї або самї промысловцї.

Друга причина, що спинає у насъ ровандї многихъ промысловцѣ до окремого самостоятельного заняти, есть якась пушта а навѣть дурна боянь передъ податками. Боянь тая ровширилася мовъ яка пошесть мѣжь цѣлыми нашими народомъ, а зауважала ен вѣсь тїмъ люде, що пильно слѣдили за нашими промыслами. Називають я ен пуштою и дурною, бо инакше и не можна назвати, коли человекъ за-дла кѣлькохъ гульденѣвъ податку самотятичи откидає отъ себе заробокъ на кѣлька сотокъ черезъ цѣлый рѣкъ. Я не розумѣю, якъ то можна боятися податку заробкового або т. зв. аркуша, и дуратися доброго заробку, коли тїмъ самї люде не дураются кусника грунту и своен хаты, а прецѣнь и отъ нихъ оплачують податки. Знаю самъ изъ своего досѣду, що богато мудрыхъ боднарѣвъ, токарѣвъ и инчихъ виробникѣвъ деревянной посуды могли бы дуже добре стояти, а бѣдуютъ и голодуютъ лише черезъ то, що боятся податку, а даремнї були вѣсь мои намовы и пересѣдчуваня, що податокъ не выходитъ на сотки, що можна користати въ улекшенї податковѣхъ, що пань и жида не страхаются значно выспити, навѣть тысячнѣхъ сагаучнѣхъ податковѣхъ и берутся до торговлѣ, до всякого великого промыслу, заводять фабрики, та въ всего того мають величезнї доходы и заробки.

Приходжу до третей и найважнѣйшой причины, що спинає ровандї нашихъ промысловцѣ, а людей ними занатыхъ удержке слутаныхъ въ вѣчной бѣднотѣ. Бѣтъ то страшна, люта и екавато-бѣ вѣтрнчя лихва, на котру доста мало хто звертавъ увагу. Тая сама лихва, що далася въ знаки неодному Гудулови, выгнавши его въ грунту за то, що не мѣгъ додержати умовы съ лихваремъ и за 5—7 ар. догудувати теля черезъ 3 вымы и два лѣта; тая сама лихва, що зничила неодного бѣдолаху тымъ, що за осѣнне ягна съ лѣтною вонною, вартне що-найменче 3 ар, упхла голодуючому въ зимѣ бѣдолаесъ лише 50—80 кр., — тая сама лихва унадалася и до боднаря, до гончаря, до колесаря, до ткача; тая сама лихва вкралася и до вѣсьтѣхъ тыхъ нашихъ людей, що мають будь-яку добре поплатну роботу. Она то мовъ той влодѣй подглядаетъ въ боку найдодѣйшнѣйшнѣхъ, чтобы посягнути за своими жертвами. А догодною такою хвилею буває для насъ, якъ заглане до хаты чи то смерть, чи слабѣсть, чи яке нещастье, чи вѣритель по

бражї не давъ собѣ еляцѣмъ портїерѣ отобрата. На цѣвъ годѣмъ передъ тымъ уведомлявъ однѣхъ студентѣ тайно портїера, що хлопецъ отъ п. Боднаря вносить въ чобѣтъ до палаты шапки. Лежавъ хлопецъ переступавъ браму, портїеръ охотнѣхъ его, затагнувъ въ свою комнату и оставъ зъ него чобѣты отгати. Хлопецъ якъ мѣгъ боронився и заробивъ крану. Студенты, умовнншы, збѣгливо, чтобы то бутя свидѣками: однѣ въ обуреанїу помагали портїерѣ отгати чобѣты зъ хлопца, другї боронили его. По довгой тяганинѣ, ошхлѣхъ и крикахъ отягнуво зъ хлопца чобѣтъ и вышала еляцѣна. Урадуваннї портїеръ побѣгъ чимъ скорше отъ хлопцемъ и еляцѣною до епископского секретаря. Той розгнѣваннїмъ загрозивъ хлопцѣмъ карамн, а коли хлопецъ звинявся, що его старшї студентѣ вымолили отъ ластомъ и отъ еляцѣною до палаты, показалося, что ластъ бувъ пуотнѣмъ а въ еляцнї вода. Портїеръ, вышншы отъ секретаря, наклавъ по надирѣкѣ студентамъ, котрї стояли въ коридорѣ и сердечно ошхлѣно. Чи портїеръ ревндувать и дальше чобѣты, того вже не знаю. Заразъ другого дня окончився курѣшнѣльннѣмъ, а бѣльше насъ Галичанѣ, побранши за лекцїи грошѣ, выбралися зъ Пряшова пѣхотою въ рѣднѣ стороны, забувши скоро про цѣлорѣчнї труды, про нашъ голодъ и холодъ.

Чого то щаслива молодѣсть не може!

доегъ, чи голодъ, чи голодъ, и застане неодолю сенькѣ, чи яка наша бѣда або напасть,—тогда то свѣтнѣтъ тая лихва съ солоденннѣхъ лѣдѣмъ и съ грѣшннѣхъ або гѣбѣннѣхъ изъ рукавъ, иїбѣмъ на перагунокѣ и-щастного. Лихварѣ бѣдѣ покрываемо сечннѣтѣ умѣтъ, контрактибѣтѣ и себлѣмъ, выкарнстѣмъ тогда нашого промысловца, забираючи отъ него за бѣднѣтъ его товарѣ, за котрѣ-й потому достаютъ 2—3 разы бѣльшїхъ вымы. Кто разъ повалася въ свѣтъ лихварекѣ, бѣлася въ ннѣхъ догѣ лѣта, нужду и бѣду, а годѣ ему вже добутася. Протѣмъ тотъ вѣтрнчѣмъ напастнѣ вымыо лише два безвечнѣхъ способомъ. Насампередъ вымыо законѣ протнѣхъ лѣтѣмъ, котрѣмъ бере въ оборону покрывае-ного. Корнстѣтъ-жѣ люде въ него, и достѣтъ судамъ о вѣсьтѣ несовѣстннѣхъ вымыскуваннѣхъ вылого нещастнѣ, а суды увеважннѣтъ не лише такї умовы, де лихварѣ правнѣтъ отъ насъ по 2 кр. на тыжднѣ отъ одного гульдена, але у-неважннѣтъ и такї умовы, що за корецъ малю выма держати гада худѣмъ лихваря черезъ два и три роки; такъ само укарає судъ такого человека, що дав боднарѣмъ на переднѣвку 10 ар., а бере отъ него черезъ мѣсяць-два посуды за 15 и 20 ар., якъ то лучася дуже часто. Другимъ способомъ, чтобы остерегнѣтъ отъ лихвы, есть наука або просѣвѣтъ. Кто темннѣ, не може користати въ науки, — але вы маете братѣвъ ученнѣхъ и просѣвѣльннѣхъ, и тѣ насъ нехай учать, най вамъ покажутъ дорогы, якъ выжнннѣтъ таку напасть.

Чтобы развнннѣтъ промыселъ межнѣ нашими народомъ и чтобы въ него бувъ найбѣльшїхъ хосенѣ, на то есть першїхъ дуже важннѣхъ способѣ такїхъ: *Все, чого мы потребуемъ до нашей пошнѣ, до нашей худннѣ (убрака), до нашего господарства, для нашей забавы и прїемнѣннѣ, то повиннѣтъ намъ самимъ вироблѣтъ и самимъ се продавати потребуемнѣмъ, а якъ чого хнбнѣ въ нашихъ краѣ, то повиннѣтъ свои люде о то поста-ратися.*

Що то значить? А отъ побачимо. Люде нашї потребуютъ по-при звычайну свою пошву и страву богато ще пшеничного хлѣба, якъ: булокѣ, колѣчѣхъ, обарнѣкѣхъ, тай ще пыталываного жнтного хлѣба. А спожнвають нашї люде тѣлько того хлѣба, що на кожде бѣльше село мавъ-бы однѣхъ человекѣхъ разъ-у-разъ що печи; въ кождѣмъ вновь мѣсточку, де отбувають торгы и ярмаркѣ, де отже народъ въ вѣсьтѣхъ сторѣнѣхъ сходится и хлѣба дуже а дуже богато роакуювує, тамъ леднѣ два або три пекарѣ дали-бы собѣ раду. Порахуйте-жѣ те-перь, кѣлько то людей мало бы постѣбно заробокѣ, — а прецѣнь пекарство то не велика штука. Тай ручу вамъ, что нашъ человекѣхъ заходивъ-бы коло хлѣба богато чнстѣйше, якъ нынѣшнїхъ чужнѣхъ пекарѣ, бо мѣвѣ самому лучася дуже часто подыбати въ куннѣй булѣвъ або хлѣбѣхъ смѣтя и всяку погань. А чтобы ро-почати пекарство въ селѣ, на то не треба великихъ заходѣвъ анѣ великихъ грошей, — треба купннѣ вару гнлетокъ муки, 1/2 кнля дробжджей тай во два корыта. Отъ и сотка людей нашихъ могутъ хочъ-бы и завтра занн-тися пекарствомъ та мати мѣвѣкъ вами заробокѣ, въ того заробку повертали-бы они вамъ назадъ за дрова, скорому, сгородовнну, зѣбже на муку, начинѣе и инчїхъ щоденнѣхъ потребѣхъ, — а отъ нынѣшннѣхъ пекарѣвъ что повертаєся до насъ навадъ?

Утомнѣтъ человекѣхъ або вѣдѣєся при свѣтѣ съ сусѣдомъ, сватомъ, роднчѣмъ, або сн-днчн такн дома при своѣй родннѣнѣ, то кор-титъ его часомъ щось выпннѣтъ. А на вѣсьмакѣ, хрестннѣхъ и инчнѣхъ окаяннѣхъ то й не обѣ-дѣєсь безъ того. Ну и щожъ робнть звычайно? Идѣ або шле до коршмы за горѣвкою, що то задуриє та ватуманѣе голову и тѣлько людей привела до нещастнѣ и звела на старѣвѣ. Не буду рахувати того всего нещастнѣ, не буду ра-хувати, кѣлько то людей черезъ тую погану брагу опннѣлося по крнмннѣлахъ, а порахую лише легонько, кѣлько то кожде село выдѣе на свою загубу та годує неробѣвѣ. Кожде, хочъ ике малѣ сѣльце платнть за саму пропннѣцню найменче 500 ар., а горѣвки выше что-най-менче за 1.500 ар. Теперь-жежѣ бѣльшїхъ села, отъ якъ и. пр. Космачѣ, Макулчннѣ, запла-тнть самѣмъ пропннѣцнѣмъ до 2.000 ар., а горѣвки вымѣютъ что-найменче за 4.000—5.000 ар. Се, якъ кажю, лише дуже легенькїхъ рахунокѣ, бо знаю села въ нашихъ красныхъ горахъ, де кождого року пропннѣєся и по 10—15.000 ар. Бачите, яка то сума йде рѣкъ-рѣчно изъ села въ чужнѣ руки, а въ ней не повернѣєся до насъ нѣ однѣхъ крѣйцарѣ! Теперь-же послушайте ннчѣмъ бесѣды. Запытаюся я впередъ; чи то

домнѣчѣ вѣтъ лише найбоганѣйшнѣмъ въ вѣсьтѣхъ напитокѣхъ, горѣвкѣ? Тутъ прагадаєся мнѣтъ той червѣкъ, що навѣвъ у хрнѣтъ тай гадаєтъ, что вые ннѣде ему не буде лѣпше, якъ въ по-купнѣмъ и грызучѣмъ трѣнѣ. Такъ самѣ и съ нашими человекѣмъ та горѣвкою. Леде добрѣ! та-жѣ Богъ давъ намъ такѣ краснѣ, такѣ доб-рѣ плоды, что можемо собѣ самѣмъ зладѣднѣти напитокѣ, що здоровнѣмъ и щѣ добрымъ! — а мы въ ннѣхъ не знаемо стѣсновати. Изъ всякого цѣвѣтъ збнрають намъ нчѣмъ богу манну, со-лоденннѣхъ мѣдѣ, а сады, въ котрѣмъ нашѣ люде такъ любуются, даютъ намъ велику слѣ-ду всякомъ садовннѣмъ. А що-жѣ дѣєся съ тымн дарамн божннѣмъ? Ого насѣвннѣкѣ вѣчно нарѣ-кають, что мѣдѣ дешевнѣ, а макучн его все недостаткомъ, не могутъ его збути. Зарѣдѣтъ выдѣ сады, то люде нашѣ въ клѣсѣтѣ, бо не знають, что робнти. А якъ то легко зробнти въ одного и другого щнрѣй-премудрѣмъ напи-токѣ, что и слабѣму стане за лѣвѣ и утомле-ному додасть новѣмъ силѣ, и здоровѣму стане на покнтокѣ, а до того ще мало что коштує. Зѣ мѣду можна робнти солоденку смѣту, не та-ку перепалену якъ уголь, и заправлену хме-лемъ, а чнстѣмъ якъ волото; въ абѣлкѣ хочъ и-кнхъ кваснчѣхъ, въ грушокѣ, въ вышенѣ та мѣду можна вновь робнти вина такѣ, что не постыдѣлись бы и на цѣсарекѣмъ столѣ. Най-бы въ кождѣмъ селѣ вывѣсь однѣхъ человекѣхъ такѣ напитокѣ вироблѣти (бо кождѣму гаждѣ въ-окрема було-бы нѣяково бабратися), то ручу вамъ, что по перше, такн напитокѣ о полови-цѣ бувъ-бы дешевнѣмъ отъ затрѣвѣнѣхъ парухн, а потому и свѣй человекѣхъ живѣ-бы по-при-насѣ, — а кѣлько бы вновь здоровнѣ и працѣ лншлѣсь при насѣ! Отъ вже и другнѣхъ чѣ-ловекѣхъ съ своєю родннѣю мѣгъ бы въ селѣ до-бре жати въ промыслу. А якъ ровннннѣмо, о кѣлько то менче було-бы ошукн при такѣмъ вннѣ, якъ при горѣвѣ, то самѣмъ познаете, что се выншло-бы дуже мудро.

(Дальше буде.)

Жидачѣвска автономїя!

Допнсь зъ Жидачѣвского.

Уже разъ познакомили Вы були шаршу публнку съ порядкамъ Жидачѣвскнми. За ва-шою справѣю довѣдѣвася свѣтъ, что превѣтъ Жидачѣвской Рады повѣтѣовой, п. Верннцкнѣ, прнтененнѣ до муру свонми противннкамн, для утахомнрѣна оурнльного автономнчного жнтя, аложеннѣ бувъ достоинство маршалка по-вѣтѣового, а на просѣбѣмъ своен партн заявлѣвъ, что подѣ нѣякнмъ условнѣмъ ннѣ не прнѣме зложенѣго достоинства и не обнѣме урндованн, котре передѣвъ своєю вѣступнннконн, о. Лопатннскому въ Ровдѣлу. Тымъ поступкомъ п. Верннцкѣмъ вдоволнлѣсь онованнѣ. Дѣла пош-шли хорѣшнмъ порядкомъ, отбувалѣсь равнн-ннѣмъ засѣданнѣмъ Выдѣлу и повннѣ Рады. Тымъ-часомъ п. Верннцкнѣ въ ватншку домѣмъ, укѣнчнвшн щасливо жнвнѣ, почувъ пѣзвнѣмъ жалѣ и ему захотѣлось амнннѣти фактъ довер-шеннѣ, цѣ-оннѣ данѣ публнчно и съ ровннѣго сло-во и на ново вяннѣ керму повѣтѣового ко-рабля. И ось то, что кождѣму вднвалѣсь-бы не-возможнмъ, на що и въ гаждѣ не рѣшнѣвъ-бы поважннѣмъ человекѣхъ, сталося при помѣчн внльновѣхъ сферѣ фактомъ! П. Верннцкнѣ на ново обнѣвъ урндованнѣ! Выс. Выдѣлъ кра-вѣмъ рѣшнѣвъ, что ему прнслугѣе право до-того, а Рады повѣтѣовой, котра двократнмъ складаннѣмъ мандатѣвъ радннѣхъ изъ групъ бѣльшнѣхъ посѣлаестѣй и мѣсгѣ прнневолила була п. Верннцкѣмъ до реаннѣцнѣ, — Рады повѣтѣовой не трѣ-ба було и пытаннѣ, бо и отъ чѣго-жѣ высшѣ повагы на свѣтѣ?! До-сѣтъ, п. Верннцкнѣ урндує, а хотнѣй его но-мннѣцнѣ не обннѣлаєся безъ таранѣты; хотнѣй п. Верннцкнѣ по то, что кннувъ, мусѣвъ схн-лнѣтися, а чѣго повбуєся, о то просннѣтъ, — то такн поставнѣвъ на своѣмъ!

Правда и то, что поступованнѣ о. Лопатннского яко превѣсъ, дуже улекшнло п. Вер-ннцкѣмъ его гонорѣу акцнѣ. У насъ въ по-вѣтѣхъ всѣ на память умѣютъ цѣлуу лнтаннѣу грѣхѣмъ повѣтѣовѣхъ о. Лопатннского, уложе-ну и сформуловану п. Верннцкнмъ. Осѣ они:

1. О. Лопатннскнѣмъ осмѣляєся на повнѣмъ засѣданнѣ Рады пов. поставнѣти внєсенѣе, абы протоколѣмъ изъ засѣданнѣхъ ннсалнѣсь въ тѣмъ я-выцѣ, въ якѣмъ идуть дебѣты, отже въ поль-скѣмъ и рускѣмъ. Повнѣ Рада, узнаннѣ се жа-даннѣ справѣдлнвнмъ, прнхлнлѣсь до него и отъ тепѣрь внєсенѣе о. Лопатннского стѣло ухвалѣю. Ба, але что екаже высока полнннѣка? То замахъ на вѣсаду „gówni z gównymi“!

2. О. Лопатннскнѣмъ, коли на засѣданнѣ подѣ его проведѣмъ захотѣлось п. Верннцкѣмъ, абы справѣдуваннѣе выборѣвъ въ групѣ бѣль-шнѣхъ посѣлаестѣй отбувалося „en bloc“, прн-хлнлѣсь до жаданнѣ протнннѣмъ сторѣннѣмъ и до-пустнѣвъ дебѣту надъ кождѣмъ поодннѣкомъ, — а коли при справѣдуваннѣе выбору ново-выбо-ранѣго маршалка п. Чайковскѣмъ однѣхъ Ясно-вельможннѣмъ опонѣнтѣмъ загнаєся до слѣвъ: „prody, podłobé“, — „днѣ“ вѣзвѣвъ „Бго“ до порядку и заявлѣвъ, что не позволнѣтъ на такѣ

основнѣмъ трактѣваннѣе справѣ...
ннѣтъ въ самѣ, тѣмъ-бы стѣрѣжѣ...
волю, абы не вѣвало было-жѣ въ...
го, что мнѣсь на серѣ? Чѣмъ-бы въ...
народѣ и послѣднѣмъ, что-жѣ са-мѣмъ...
ннѣтъ, вѣвала повнѣтѣе трѣмъ?

3. О. Лопатннскнѣмъ то въ чнстѣмъ вы-даннѣмъ частѣ громаднѣтѣ, дѣлѣмъ въ...
надаєтъ отбувалося такѣ акцнѣмъ и въ...
кнвалѣсь: Въ одѣмъ ернннѣмъ градѣ...
до 300 ар. громаднѣтѣ гроша. Прн-тѣмъ...
ннѣмъ пѣсла вымы. Въ другѣмъ градѣ...
сравдованнѣ сума була щѣ вымы. Въ...
доходила до 150 ар. У насъ вѣсьтѣхъ...
„щѣ громаднѣтѣ то въ бѣдѣ“ — етъ...
поступннѣмъ шѣла тѣмъ аркалѣ, въ...
что quod hoc Jovi, non hoc tibi — а...
ромѣ бувъ полннѣтнчнѣмъ прнѣтѣмъ — а...
ннѣмъ, вѣдѣтъ въ Заболѣтовѣмъ, а...
рнѣтъ свонмъ. Отже а. прнѣтъ въ...
того много заслужнѣного мужа, кѣ-мъ...
жѣмъ Заболѣтовѣмъ, стнкнутъ адвѣкатѣ...
снннѣхъ и поставнѣтъ внєсенѣе на...
его. Правда, пѣнѣмъ грождѣ, что тѣмъ...
надо? На то не повнѣлає адвѣкатѣ...
днѣцнѣ, бо леднѣ что подѣвалѣсь...
„росснѣево ludku“ (себѣ-то Мннннѣмъ...
ннѣмъ), а тутѣ такѣ нерационалнѣмъ...
ннѣмъ готовѣо кннути пострашѣ по...
тѣ и о цѣлѣ десятилѣтъ цѣнѣтъ...
ннѣмъ поступнѣтъ! Якъ же тутѣ рѣшнѣтъ...
тѣмъ акцнѣ? — Якъ фортулатнѣмъ...
хлопѣ, роучаннѣмъ прнѣтѣмъ Кобрѣ, въ...
полнѣтъ асннѣцнѣю до громаднѣтѣ...
схѣте гѣтовѣкн на руку и то въ горы...
кнннѣ полннѣтнчнѣмъ прнѣтѣмъ...
тѣмъ дѣмъ ннѣмъ и острѣжѣ...
про-те прослѣвнѣсь п. Верннцкнѣмъ...
о. Лопатннскому цѣламъ рѣсѣтѣ...
хлѣвъ повнѣтѣмъ — коли свѣннѣтъ...
повнѣтѣмъ мучннѣмъ заболѣтовѣмъ...
ннѣмъ тую сусѣблннѣмъ вннннѣмъ...
тѣмъ ннѣмъ словомъ: „doli nie żałuj“...
знатнѣтъ: „рѣбн что хочѣшь, лнѣтъ...
отже самѣ, что патрнѣотнчнѣмъ...
Верннцкѣмъ було — ратувати „свѣтъ“...
тѣмъ вѣступннѣмъ вѣсьтѣ Кобрѣ...
вѣтѣ!

4. На додатокъ всего лнѣ о. Лопатн-ского выбранѣо делегатѣмъ до окружнѣ...
школьнѣмъ. Того вже було выдѣтъ —...
уже не годѣтъ вяннѣ прнѣтѣмъ...
повнѣтѣ, въ школьнѣмъ — Нашнѣмъ...
tas! Тамъ „roszowi wojowie“, „roszowi...
suscielstwo“ — все вѣзгѣжено: „dostojny...
бывѣтъ гѣтовнѣ прѣпастнѣ; повнѣ, хлѣбнѣ...
о-а — все захнталѣсь! конецъ свѣтѣ! —...
сѣбѣмъ ерархнѣ“, послугѣмъ такнмъ...
ннѣмъ средѣствамн, гѣтовѣ утратѣ...
подѣ ногамн! Тутѣ треба було выннѣтъ...
дѣнѣтѣльно, — тожѣ и справѣднѣю...
кнѣмъ берѣ акцнѣ — въ свои руки, свѣмъ...
вднравѣсь въ урндованнѣе, трѣмъ...
ннѣмъ — и наконецъ, асѣдѣ вновь на...
въ котрого самѣ всѣднѣсь а котрѣмъ...
бувъ „дожемъ Мѣдѣвннѣмъ“.

Однакожѣ у насъ рѣчн не докѣдѣтъ...
коли до крайнѣннѣ П. Верннцкнѣмъ, вяннѣмъ...
что „соломнѣна вѣгода лѣвѣша, якъ...
щѣстѣ“, хотѣвъ справѣу свѣннѣтъ...
въ проповѣднѣ: Я не буду маршалку...
а ты отже вѣрнѣсь на мою корнѣтѣ...
до Рады школьнѣмъ! О. Лопатннскнѣмъ...
стѣмъ на тую проповѣднѣю, а шѣмъ, —...
ли-бы довѣдалѣсь, что вартнѣмъ...
лодокѣ, чи делегатѣ школьнѣмъ? Хотѣ...
то правда, стѣрѣжѣна досѣдѣмъ, что...
Верннцкнмъ угода на „слово“ стѣмъ...
дуже слабѣмъ ногѣтъ!

И такъ сталося, что мымо прнѣтъ...
новѣмъ о, въ котрого декрѣтъ...
ннѣмъ стояло: „Na wniosione...
Сталося фактомъ, что суть люде, что...
увнѣтн окнѣмъ, коли ихъ прннѣмѣтъ...
днѣмъ днѣмъ: Сталося повнѣтѣю, что...
довоеннѣмъ угодѣмъ“ Русннѣмъ...
добрѣмъ, коли въ горы...
вѣсьтѣхъ правѣ своихъ — и...
глубѣко вѣсада полннѣтнѣ „народнѣмъ“,...
ты, голосуючѣ на посла „пана“, прнѣмъ...
тн нѣтъкальннѣ, такъ само якъ въ...
нѣмъ, и что въ ннѣмъ вышѣмъ...
wolno“ заглядѣти ннѣ въ руки, а...
днѣмъ днѣмъ, коли они розкрадѣтъ...
добро...

Русннѣ а Поляннѣ въ Бѣснѣ.

Допнсь зъ Бѣснѣ.

До Бѣснѣ надхѣдѣтъ все новѣ...
въ Галнчннѣ, и то найбѣльшѣ Поляннѣ...
ходнѣ Галнчннѣ. Изъ вѣсѣдѣмъ...
мало тутѣ вѣтъ Поляннѣ, а что...
ннѣмъ. И въ вѣглаѣ Русннѣмъ, а...
съ Поляннѣмъ, вѣтъ тутѣ дуже...
лнѣмъ по вѣсьтѣ урндахъ...
400, то Русннѣмъ буде...
статннѣхъ же чѣтырѣхъ рокахъ...
1882, прншло до Бѣснѣ...
то по Чайковскнѣмъ въ...
выдѣвнѣвъ въ Мостарѣ. Се я...
лнѣтъ; а видѣтъ, что нашѣ люде...
землю и не опускають въ...
бѣдуютъ. Поляннѣмъ же въ...
чѣтырѣхъ рокахъ прншло...
другѣмъ вновь сторѣннѣмъ и въ...
ннѣмъ

